

Paul Crutzen bij Qeske, waar hoogwaardige technologie en een ouderwetse smederij goed samengaan.

© bas quaedvlieg

INTERVIEW OP WOENSDAG

Liever vergiffenis dan permissie

Qeske opent binnenkort zijn vijfde broedplaats. Initiator Paul Crutzen uit Kerkrade vertelt over het succes, dat ook de Ubuntu-beweging is opgevallen. „Ubuntu betekent ‘ik ben omdat wij zijn’,

dat is precies wat ik doe. Ik kan me alleen manifesteren door anderen.”

DOOR BENTI BANACH

Deze maand verscheen *Ubuntu, 67 bijzondere verhalen van betrokken mensen*. Ubuntu, Zuid-Afrikaans voor verbondenheid met je omgeving, was de levensfilosofie van Nelson Mandela. Tussen namen als Jan Terlouw, Herman van Veen en Marjan Minnesma van Urgenda staat in het boek ook die van Paul Crutzen en zijn project Qeske.

Paul Crutzen interviewen is afzien. Je krijgt geen concreet antwoord maar een salvo aan anekdotes, bespiegelingen en analyses en denkt: interessant, daar kom ik zo op terug. Maar die kans krijg je niet, want de Kerkradenaar is al enkele gedachtesprongen verder. Tijd om na te denken over wat hij zei, of hij je vraag überhaupt heeft beantwoord, gunt hij je niet.

Dat maakt hem even inspirerend en ontregelend als ongrijpbaar. Maar zweverig? Crutzen heeft bewezen zeer succesvol zaken te kunnen doen. Hij is financieel onafhankelijk geworden door zijn ICT-bedrijf Pcdata. Toen dat met filialen in Boston, Barcelona en Sint-Petersburg te groot werd, vervreemde hij van zijn onderneming en maakte hij plaats voor een andere directeur.

Er zijn twee stromingen: terug naar één aarde en keihard doorgaan zoals nu. Die tweede stroming ga je niet meer stoppen, het onderzoekende zit in de mens.

PAUL CRUTZEN

Hij wilde zich ten dienste stellen van de gemeenschap. Geweldig, dacht menig bestuurder in Parkstad, van zo'n creatieve en zakelijke geest moeten we profiteren. Maar telkens als hij deelnam aan projecten met de overheid, moesten zijn ideeën wijken voor andere belangen. Na teleurstellingen bij het Center Court (zijn geesteskind) en de Campus (waar hij onderwijssysteem Maius invoerde) begon hij op de Rodaboulevard Qeske, een broedplaats voor studenten, beginnende ondernemers, vluchtelingen, techneuten, jongeren met een beperking. De formule is ook in Vaals, Heerlen en Maastricht uitgerold en door de Ubuntu-beweging opgemerkt.

Vertaling

„Ik had al twintig keer gehoord: ‘wat jij doet, is ubuntu’, zonder dat ik wist wat het is. De letterlijke vertaling ‘ik ben omdat wij zijn’ is precies wat ik doe: ik kan me alleen manifesteren door anderen. Als ik een broedplaats begin, wordt dat niet wat ik vind, maar wat de deelnemers gaan doen. Zij komen me helpen, ik zorg voor werkruimte en verbindt hun talent met dat van anderen. Opeens ontstaat er dan een dorp. Dat doen we bij Qeske.”

Ik had al twintig keer gehoord: ‘wat jij doet, is ubuntu’, zonder dat ik wist wat het is.

PAUL CRUTZEN

Crutzen gebruikt graag metaforen uit de natuur. „Ik ben een bever die dammen bouwt, ik begin gewoon te bouwen. Ik vraag liever vergiffenis dan toestemming.” Zo begon hij in 2016 met een lege hal. „In het eerste jaar zijn duizend mensen binnen geweest, twintig zijn er vol overtuiging blijven hangen. Die hebben samen een ecosysteem opgezet.”

Fysiotherapeut

Hij geeft een voorbeeld van de Qeske-methode: „Wij hebben een hal. Voor een beginnend fysiotherapeut bouwen we daarbinnen een cabine waarvoor hij per behandeling huur betaalt. Zijn er geen cliënten, dan kunnen anderen de cabine gebruiken. Komen er meer cliënten, dan kan hij uitbreiden. Of hij kan zich elders vestigen. Het groeit organisch. Maar van de Kamer van Koophandel moet hij een bedrijfsplan maken en aangeven waar hij over vijf jaar wil zijn en hoeveel hij moet investeren. Hij is niet met dit moment bezig, maar met over vijf jaar.”

Die fysiotherapeut kan ook een designer zijn, 3D-printbedrijf of ICT-expert. Bij het Rodastadion ligt het accent op technologie. Hier heeft Qeske nu twee locaties. Crutzen laat een nieuw initiatief zien: het printen van mondkmaskers op rollen stof die met een lasersnijder worden uitgesneden. Een ruimte verder knutselt iemand aan een opstelling voor body-scans. En 's avonds traint de boksschool in de hal. De bokstrainer verbindt zich vervolgens met de andere aanwezigen. Techniekstudenten wer-

ken aan een slimme boksbal die de klappen telt en de effectiviteit weergeeft. En als de boksbal wordt verkocht, gaat de opbrengst in een fonds voor nieuwe ideeën. „Zo krijgt het ecosysteem steeds meer verbindingen.” In zijn jeugd merkte Crutzen al dat hij anders was. „Ik stelde waaromvragen. Waarom droeg mijn vader, die mijnwerker was, een stropdas na zijn werk? Omdat het zo hoort! Dat antwoord heeft op mij als een rode lap op een stier gewerkt.” Na het vwo deed hij zes jaar over zijn hts-studie natuurkunde. Hij begon een bedrijf „omdat ik dacht dat niemand me wilde hebben”.

„Wat ik doe, loopt altijd”, zegt hij vol overtuiging. „Ben ik geweldig? Nee, het komt omdat ik de mensen om me heen de tijd gun om met vallen en opstaan geweldig te worden in hun passie, zodat het vanzelf en organisch groeit.” Dat was bij het Center Court anders, vindt hij. Daar stonden niet de mensen maar een prestigieus gebouw centraal.

Samenwerking

Wat onderscheidt Qeske van een bedrijfsverzamelgebouw? „De eigenaar van zo’n gebouw is content met genoeg huuropbrengst. Dat zegt niets over de mate van samenwerking tussen mensen en bedrijven. Bij Qeske worden middelen gedeeld, groeit ieder bedrijf in zijn eigen tempo en blijft samenwerking vanzelfsprekend. Leidend is de totale economische waarde die wordt gegenereerd, niet de huurwaarde van het complex.”

Ubuntu staat ook voor zorgvuldig omgaan met de aarde. Crutzen benadrukt dat we 3,5 aardbollen nodig hebben als iedereen zou leven als de gemiddelde Nederlander. Met alle ideeën en producten die hij bedenkt, creëert hij echter nieuwe behoeftes en consumptie. „Er zijn twee stromingen: terug naar één aarde en keihard doorgaan zoals nu. Alle twee zijn waar. Maar die tweede ga je niet meer stoppen. Het onderzoekende zit in de mens. Ik omarm betekenisvolle economie. Mensen gebruiken 4G om tegen 5G te protesteren. Het alternatief is terug naar de apen.”